

PROCEDURA 8

Procedura reagowania na cyberprzemoc

Podstawy prawne uruchomienia procedury

Kodeks karny: art.190 § 1–2, art. 190a § 1–3, art. 212 § 1–2, art. 256, art. 267 § 1–4, art. 268a.
Statut szkoły.

Akty cyberprzemocy stanowiące naruszenie prawa mogą być ścigane na wniosek pokrzywdzonego (w przypadku dzieci do 18. r.ż. na wniosek rodziców lub opiekunów prawnych). Są to:

- groźba karalna (art. 190 *Kodeksu karnego* – dalej kk),
- zmuszanie groźbą do określonego działania (art. 191 kk), uporczywe nękanie – stalking (art. 190a kk),
- naruszenie wizerunku (art. 23 i 24 *Kodeksu cywilnego*),
- zniesławienie/znieważenie (art. 216 i 212 kk), włamanie (art. 267 i 268a kk).

Czyny karalne ścigane z urzędu powinny być niezwłocznie zgłoszone na policję lub do prokuratury. Dotyczy to sytuacji takich jak rozpowszechnianie zdjęć lub filmów z udziałem osoby nieletniej, mających cechy pornograficzne, czy publikowanie materiałów prezentujących seksualne wykorzystywanie nieletnich (art. 202 kk).

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

1. Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych.
2. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów, z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
3. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, wiadomości SMS i MMS.

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

- 1) Akt cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele).
- 2) Należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie.
- 3) Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania, przede wszystkim okazać wsparcie – z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją.
- 4) Rozmowę przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH – SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ARMII KRAJOWEJ W JABŁONIE

- 5) Nie podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktymizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do gabinetu dyrektora).
- 6) Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, najpierw warto poprosić o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. jej strachu przed posądzeniem o donosicielstwo, obawy o własne bezpieczeństwo – sporządzić notatkę służbową).
- 7) Ustalić okoliczności i określić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność).
- 8) Dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu niedopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań) - zgłoszenie do wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, pedagoga specjalnego, psychologa.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

1. Zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, w formie zrzutu ekranu, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię wiadomości, informacje głosowe itp.).
2. W trakcie zbierania materiałów zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.

Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

1. Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny przeprowadza z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).
2. Po zabezpieczeniu materiałów sprawca usuwa obraźliwe treści pod kontrolą wychowawcy klasy, pedagoga/psychologa i rodziców.
3. Cyberprzemoc podlega sankcjom określonym w statucie szkoły.
4. Szkoła stosuje konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy.
5. W sytuacji, gdy sprawca jest nieznan, podstawowe działanie polega na przerwaniu aktu cyberprzemocy (zawiadomieniu administratora serwisu w celu usunięcia materiału po wcześniejszym zabezpieczeniu dowodów), zapewnieniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszkodowanemu oraz wsparciu rodziców poszkodowanego ucznia w ewentualnym zgłoszeniu sprawy policji.

Działania wobec ofiar zdarzenia

1. Udzielenia wsparcia ofierze i otoczenie opieką dorosłych.
2. Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz, że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił, ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną uruchomione odpowiednie procedury interwencyjne. Poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła, i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH –
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ARMII KRAJOWEJ W JABŁONIE

3. Pomoc ofierze (rodzicom/opiekunom prawnym) w zabezpieczeniu dowodów, omówić strategię postępowania wobec sprawcy (np. zerwanie kontaktu ze sprawcą, niepodjęcie agresywnej konfrontacji itp.), zadbać o podstawowe zasady bezpieczeństwa online (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie własnego wizerunku itd.).
4. Szkoła monitoruje sytuację, czuwa nad jej bezpieczeństwem, np. zwraca uwagę, czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwuje, jak sobie radzi w grupie po ujawnieniu incydentu cyberprzemocy.
5. W działaniu wobec ofiary włączyć rodziców/opiekunów ofiary – na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga, powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom.
6. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy policji.

Działania wobec świadków

1. Zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.
2. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię wobec ich uczuć – obawy przed posądzeniem o donosicielstwo, strachu przed stanieniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.

Współpraca z policją i sądami rodzinnymi

1. Szkoła powiadamia odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje wobec sprawcy wynikające ze statutu szkoły) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia).
2. Kontakt z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich).
3. Za zgłoszenie cyberprzemocy odpowiada dyrektor szkoły.

Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi

1. Administrator strony internetowej zobowiązany jest do usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów.
2. Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 *Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną* (t.j. Dz.U. 2020, poz. 344).

Telefony alarmowe krajowe i lokalne

telefon Rzecznika Praw Dziecka: 800 12 12 12

telefon zaufania dla dzieci i młodzieży: 116 111, <https://11611.pl/>

telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci: 800 100 100, <https://800100100.pl/>

Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet.pl dyzurnet@dyzurnet.pl

Podstawa prawna: *Kodeks karny*: art. 18 § 3; art. 203; art. 204.